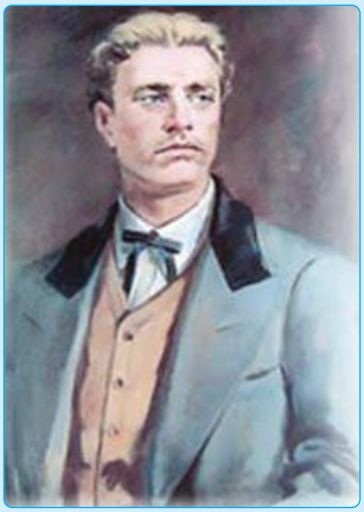
Твоят вестник!

АРДИНСКИ ГЛАС

месечно издание на общинска администрация и общински съвет - Ардино

година XVIII, бр. 2 (178), ФЕВРУАРИ 2019 www.ardino.bg

ПОКЛОНЕНИЕ

Мило тържество, посветено на 146 години от гибелта на Апостола, се състоя в двора на Ардинското средно училище „Васил Левски“. Ученици, учители, родители и общински ръководители се поклониха пред паметта на великия Левски.

Ардинци почетоха паметта на родения в Ардино преди 112 години Сабахаттин Али - световноизвестен писател. Те поднесоха венец пред бюст-паметника му в двора на общинския музей. Кметът Ресми Мурад направи кратко изложение за живота и делото на писателя. В негова чест и памет, каза той, организираме различни инициативи, за да бъдат съпричастни поколенията с изключително стойностното му творчество.

в броя

Традиция	2
Делови свят	3
За нас	4-5
Дневник	6
Общество	11
Четиво с продължение	12-13
Разказ	14
Интервю	15
Поезия	16

Приложение на турски език - 7-10

ARDİNO'NUN SESİ

• Şubat 2019 • Hazırlayan: Saffet EREN

Başkan'dan Bakan'a ÖNERİ

Başkan Resmi MURAD

Bakan Kasım'ın YILDIZ

EĞİTİM VE BİLİM BAKANI'NA SOFYA

Konu: Kırcali ilinin Ardino Belediyesi sınırları içindeki okullarda anadilinin en optimal şekilde öğretilmesiyle ilgili Kırcali ilinin Ardino Belediye Başkanı Resmi Mehmed Murad tarafından yapılan öneri.

SAYGIDEĞER BAKANIM,

Eğitim ve Bilim Bakanlığı'nın stratejik belgeleri arasında ulusal azınlıklara mensup çocuk ve öğrencilerinin Bulgaristan öğretim sistemine entegrasyonu, amaçlanan hedefler arasında hayati öneme sahip olan sorunların en dikkate değer olanlarından biridir.

Tüm çocuk ve öğrencilerin kaliteli eğitim sürecine eşit olarak katılımı, interkültürel eğitimin hayata geçirilmesi, anadilini, tarihi ve kültürü öğrenme sayesinde onların özdeşliğini (ayniyetini) koruyup geliştirmek, eğitim-öğretim boyutlarının entegre edilmesinde çok önemli yere sahiptir. Anadilinin (Türkçenin) öğretiminin Bulgaristan Cumhuriyeti Anayasa'sının 36. madde, 2. fıkrası ve Okulöncesi ve Okul Öğretimi Yasası'nın 13. madde, 6. fıkrası ile 76. madde, 1. fıkrasında dilek nitelliğinde yer verilmiştir.

Son zamanlarda Bakanlığımızın anadili (Türkçe) öğretimi programının iyileştirilmesine yönelik çalışmalarını ve Türkçe ders kitaplarının basılmasıyla ilgili girişimlerini büyük bir memnuniyetle karşıladığımızı belirtmek isteriz. Kırcali iline bağlı Ardino belediyesi okullarında anadili (Türkçe), halen (2018/2019 eğitim-öğretim yılında) Ardino Vasil Levski Lisesi'nde, Gorno Prahovo köyü Aziz Kiril ve Metodiy İlköğretim Okulu'nda, Borovitsa köyü A. S. Makarenko İlköğretim Okulu'nda ve Ardino'daki Kişisel Gelişim Merkezi'nde iki gruba okutulmaktadır.

Buna rağmen yine de karşılaştığımız bazı sorunlar bizim için ciddi sıkıntılar yaratmaktadır: Genellikle nonstatif, finans, örgüt işleri, kaynak ve kadro problemleri olarak niteleyebileceğimiz bu sıkıntılar Anayasa'nın vermiş olduğu bu haklarımızı kullanma yönünde bizi epey zorlamaktadır.

Halen yürütülekte olan eğitim-öğretim planı bünyesinde "anadil"in seçmeli dersler kapsamında olduğu ve okuldaki çalışmalar tam gün sistemine uygun bir şekilde gerçekleştirildiği ve öğrencilerin Ardino'ya köylerden taşımalı olarak getirildiği, bunun dışında ders saatleri rejimi çok yoğun olduğu için, anadili dersi okuyacak olan grupları oluşturma işi oldukça zorlaşıyor.

Kanaatimizce "anadili" dersinin, eğitim-öğretim planının "B" bölümünde seçmeli saat olarak uygun bir yere konulması daha isabetli olacaktır. Anadilini okuyan çocuklardan grup oluşturulurken sıkıntı yaratan başka örgütsel sorunlar da var. Anadilini okumayla ilgili yapılan başvurularda geciktirme, dilekçelerin zamanında toplanamaması, onların her yıl tekrardan toplanması, düzenlenmesi ve okul çalışmalarıyla uygun hale getirilmesi bu sorunların başında gelenlerdir. Ayrıca çocukların "anadil (Türkçe) öğrenimi" konusunda öğretmenler ve okul müdürleri tarafından motive edilmesi yönündeki çabalar da yetersizdir. Dahası, çocukların "anadil (Türkçe) öğrenimi" alanında hazırlıklı öğretmenlerin, Eğitim ve Bilim Bakanlığı bünyesinde ve Kırcali Eğitim Müdürlüğü'nde donanımlı denetim kadrolarının yeterszliği vb. bu sıkıntıları daha da artırmaktadır.

Devamı sayfa 8'de

Нилюфер и Ардино с общи проекти

Кметът на община Ардино Ресми Мурад се срещна с кмета на побратимената турска община Нилюфер. В срещата участваха още председателят на общинския съвет Сезгин Байрям, зам.-кметът Наско Кичуков, кметове на населени места, бизнесмени.

Деловата среща между двамата общински кметове протече в изключително приятелски дух. Те обсъдиха бъдещото сътрудничество. Набелязаха съвместни цели за разработване и изпълнение на проекти в областта на административното управление, културата, туризма, спорта и регионалното развитие.

Кметът на Нилюфер Мустафа Бозбей, който на предстоящите местни избори през март е кандидат за кмет на Голяма Община Бурса, изрази задоволството си от посещението на ардинци. *„От десетилетия имаме приятелски взаимоотношения с Ардино. Споделяме, подкрепяме и утвърждаваме добри практики. Надявам се нашите отношения да продължат още по-силно и занапред“*, каза Мустафа Бозбей.

Кметът Ресми Мурад подари на колегата си Мустафа Бозбей уникална картина на Дяволския мост, заснета с дрон.

Той покани представители от Ардино за пореден път пак да вземат участие в традиционния Международен детски спортен фестивал, който ще се проведе през май.

20-а земляческа среща в Бурса

Делегация от община Ардино, начело с кмета Ресми Мурад и председателя на общинския съвет Сезгин Байрам, взе участие в юбилейната 20-а традиционна земляческа среща на ардинци в Бурса. Заедно с тях бе и областният лидер на ДПС Изет Шабан. Визитата бе по покана на ръководството на Сдружението за култура и сътрудничество „Егридерелилер".

На празнична вечер, която се проведе в комплекс „Подиум давет", дойдоха над 700 ардинци. Тя бе вълнуваща за всички присъстващи. Те си спомниха за родните си места и за незабравимите мигове от детството.

Юбилейната среща бе уважена от депутата от Народно-републиканската партия в Меджлиса доц. д-р Юксел Юзкан, кметът на побратимената община Нилюфер Мустафа Бозбей, консулът на България в Бурса Веселин Божинов и други.

Срещата бе открита от председателя на Сдружението за култура и сътрудничество „Егридерелилер" в Бурса Айдън Йълмаз. Той припомни на присъстващите, че през февруари 1998 година в Бурса група изселници от Ардинско решават да организират земляческа среща, която се превръща в традиция, продължаваща и до днес. *„Тази вечер е за приятелството и солидарността. Вечер, за да се укрепят добросъседските, родствените и гражданските връзки"*, заяви Айдън Йълмаз. Той отбеляза, че всяка година през февруари ще се събират, за да запазят традицията и развият още повече тези връзки.

От името на ардинската делегация, кметът Ресми Мурад поднесе най-сърдечни поздрави на всички присъстващи ардинци в Бурса и техните гости. *„20-та юбилейна среща е специална и показва, че ардинската организация работи добре и екипът, който го ръководи през годините има огромен принос тази среща да има тази хубава история"*, каза Ресми Мурад. Той призова успелите бизнесмени от Ардинско в Бурса да подадат ръка и да инвестират в родния си край.

С мултимедийна презентация бе представен животът и дейността на покойните председатели на Сдружението Али Дурмаз и Ахмед Кахраман.

По случай традиционната вечер бе разрязана огромна торта с формата на символа на община Ардино - Дяволския мост.

Общинският съветник Азис МУРАД:

Бюджет 2019 - амбициозен, но реализуем!

Утвърденият бюджет за 2019 година, предложен ни от кмета на общината Ресми Мурад и неговата администрация, е 4-ият и последен за този състав на Общинския съвет за този мандат. Ако направим ретроспекция на бюджетите за последните три години - за 2017 г. - 8,4 млн.лв.; за 2018 г. - 9,9 млн.лв; за 2019 г. - 12,2 млн.лв, Ясно се вижда възходящата линия в приходите и разходите на община Ардино. Тенденция, която е в резултат на доброто взаимодействие на местната общинска власт с централната изпълнителна власт.

Ако трябва да се характеризира с една дума най-основната отличителна особеност на тазгодишният бюджет, то това е, че той е много амбициозен, но реализуем! Това се вижда най-вече в Програмата за капиталови разходи с над 90 проекта за 3,9 млн. лв от бюджетни и 4,2 млн.лв по европейски програми. За оформянето на тази Програма бяха проведени предварително над 45 срещи, с участието на над 1000 наши съграждани, които предложиха едни от най-належащите строително-ремонтни дейности в своите населени места.Това е един много демократичен подход за широко обществено обсъждане на най-важният документ на общината за съответната година. Почти всяко населено място намери своя най-значим за решаване проблем в рамката на тазгодишния общински бюджет.

Друг отличителен белег на този бюджет е специалното отношение, което получи дейност „Образование" с предвидените 100 хил. лв повече в сравнение с предходната година. Това е една превантивна, 'обезболяваща' мярка за задържане на задълбочаващите се проблеми в предучилищното общинско образование, породени от демографската криза. Тази мярка е подобна на ежегодната финансова помощ, която от десетилетие кметът г-н Мурад, предлага да се отпуска на общинската болница. Малцина може би знаят, че тези две дейности всъщност са делегирани на общината от държавата, т.е. трябва да са финансово подплатени от централния държавен бюджет, което явно не става, след като се налага да се подпомага от общински приходи.

Да си пожелаем успех в реализирането на амбициозният бюджет на общината за 2019 година!

Първата за годината работна среща

с кметовете на населени места се проведе в Ардино, която бе водена от кмета на общината Ресми Мурад. В нея присъстваха още областният лидер на ДПС Изет Шабан, председателят на общинския съвет Сезгин Байрам, зам.-кметовете Неджми Мюмюнходжов и Наско Кичуков, секретарят Кемал Алиев, началниците на отдели в общинска администрация. Тук бе и главен инспектор Калин Грудев, началник на Районната противопожарна служба в Ардино.

По време на срещата бяха засегнати теми, свързани с новоприетия общински бюджет, инвестиционната програма, както и подготовката за реализацията й.

„Настоящата година е особено важна за нас, като местна власт и представители на политически организации. Оттук нататък всички делови инициативи ще имат особена значимост и насоченост", заяви Ресми Мурад. Той отбеляза, че всеки един кмет е длъжен да направи необходимата организация за изпълнението на инвестиционната програма и, че очаква от тях отговорно отношение. Градоначалникът препоръча на своите колеги да започнат организация за почистване на гробищните паркове съвместно с местните джамийски настоятелства.

Главен инспектор Калин Грудев, началник на местната пожарна служба запозна кметовете на населените места с конкретните опасности в края на есенно-зимния отоплителен сезон. Той поиска съдействие от тях за запознаване на хората с общите правила за пожарна безопасност при отопление и пролетно почистване на земеделските земи и поземлените имоти.

МАЛКИ ШАМПИОНИ: Да живее Ардино!

Десетки жители на Ардино препълниха залата на Общинския съвет в града за кампанията на в-к „Стандарт“ „Моят град“ - „10 причини да останем в Ардино“. Уникална изложба от 10 фотопана, представящи преобразяването на града, подари вестникът на общината.

„Да живее Ардино!“ Това казаха малките шампиони на града Ивайло Тенекеджиев и Сиделя Мутлу, след като получиха наградите си в кампанията „Моят град“ на вестник „Стандарт“. Отличията им бяха връчени от общинския кмет Ресми Мурад и доц. д-р Румен Драганов, председател на контролния съвет на Националния борд по туризъм и преподавател в УниБИТ.

Сиделя Мутлу е златната медалистка на Ардино по тенис на маса. 10-годишният Ивайло пък е сред 16-те най-добри млади футболисти.

„Гордеем се с вас, очакваме нови титли“, каза кметът Мурад. ***„Спортът и туризмът са свързани, защото прославят страната“***, допълни доц. Драганов.

Развитието на спорта и подкрепата за младите таланти са голямата гордост на Ардино. В града има повече от 6 спортни клуба и туристически сдружения. Общината разполага със спортни зали - в Ардино и в селата Бял извор и Горно Прахово. Има и десет мултифункционални игрища - три в Ардино и по едно в селата Падина, Жълтуша, Бял извор, Чубрика, Млечино, Горно Прахово и Боровица. Има още две спортни зали към образователните институции.

Куп медали извоюваха и миналата година състезателите на СКТМ „Юнак“. На състезанията, организирани от Българската федерация по тенис на маса през 2018 г., те спечелиха 10 златни,6 сребърни и 7 бронзови медала. А талантливата Сиделя Мутлу не случайно бе привлечена в националния отбор на България по тенис на маса. На Европейското първенство през август 2018 г. в Страсбург Сиделя се класира на престижното 6-то място, а на Европейското първенство в Брюксел през октомври 2018 г. зае пета позиция.

10-годишният състезател ФК „Юнак“ Ивайло Тенекеджиев пък е отличен и с награда на Българския футболен съюз, връчена му лично от председателя Борислав Михайлов.

„Гордеем се, че бяхме забелязани от национална медия. Поводите, с които Ардино се гордее, са много повече от 10“, каза кметът Ресми Мурад, представяйки обектите и инициативите, станали повод за гордост на местните жители.

От 2010 г. насам общината всяка година дава субсидия от 100 000 лева за болницата в Ардино. Скоро тя ще има и нова рентгенова апаратура, осигурена по българо-гръцки проект, допълни градоначалникът.

Ардино е община за пример по отношение административното обслужване. Със системата „Arhimed“ хората имат възможност всеки момент да получават информация за движението на своята преписка. През 2018 г. общината е предоставила 8621 административни услуги, обработила е 5000 записи, изтъкна кметът Мурад.

„Всяка година със средства на общината, национални и европейски фондове се ремонтират по над 10 км пътища“, каза още Ресми Мурад. Открита е новата автогара в града, предстои реконструкцията на основните улици в Ардино.

„Артекс“ е инвеститор №1

Най-големият инвеститор в града е фирма „Артекс“. Тя получи от кмета Ресми Мурад наградата в категория „Икономика“.

„Артекс“ е в топ 50 на фирмите от Българската търговско-промишлена палата. Емблема е за производство на прежди в България, които и изнася успешно. Само през миналата година компанията е инвестирала над 100 000 евро в нови машини и камери за пречистване на въздуха. Разкриване на нови работни места им пожела кметът, връчвайки наградата.

СУ „Васил Левски“ обучава шампиони

Специална награда получи СУ „Васил Левски“, което обучава 450 деца. Неговите възпитаници са носители на стотици медали от олимпиади и международни състезания.

Наградата на директора Аника Петрова бе връчена от председателя на Общинския съвет Сезгин Байрам.

Училището е ковачница на кадри, следващия път, когато се съберем, ще покажем не 10 причини за гордост, а поне сто, каза Байрам. За мен тази награда е мотивация за още по-големи успехи, развълнува се директорката Петрова. Сред най-изявените й възпитаници са Ивайло Ангелов, спечелил второ място в математическо състезание „Перперикон“, Даниел Палазов, който е номер 1 в национални конкурс „Мартеници от гайтан“ и Радина Емилова, класирала се за национален крът в национална олимпиада по английски език.

„Родопска искра“ пази 23 000 тома книги

Над 300 изяви имат самодейците от читалище „Родопска искра“. Това сдружение участва активно в обществения живот не само на Ардино, но и на целия регион. Читалището обучава малки и големи таланти и пази 23 000 тома книги. Участник е във всички фестивали, национални и международни, спечели редица награди.

Заслужената награда на председателя на читалището Юксел Исмаил бе връчена от Изет Шабан, зам.-кмет на общината и председател на областния съвет на ДПС.

Ахмед Мемиш дава работа на младите

Той е млад, но вече е име в хранително-вкусовата промишленост. Ахмед Мемиш от село Бял извор осигурява работа за други млади хора и дори успя да спечели проект по програма „Лидер“ за 86 000 лева. Той заслужено получи наградата за млад предприемач на града.

Пожелавам на всички млади хора да не се отказват от мечтите и целите си и да работят за развитието на Ардино, каза Мемиш, получавайки наградата си от Стела Събева, мениджър в ОББ - Кърджали. Продължавайте да откривате нови работни места, пожела му Събева.

Смирнов дари 48 000 лв. за здраве, култура и спорт

За първи път кампанията „Моят град“ даде награда „Дарител на годината“. Тя бе за Евгений Смирнов, който през 2017-2018 година е организирал дарения за над 48 000 лв. в сферата на обществения живот, здравеопазването, културата и спорта. На 24 май миналата година Смирнов подари на младите в Ардино концерт на култовата група Д2. Наградата му бе връчена от заместник-кмета Неджми Мюмюнходжов.

⟶ Ресми Мурад представи и обновените сгради, сред които са общината, средното училище, детските градини, болницата, читалище „Родопска искра“, както и кметствата в селата Любино, Светулка, Правдолюб.

Извън 10-те причини за гордост в Ардино, представени на паната от изложбата, за мен има още една и тя се казва Левент Джебеджи, сподели главният редактор на „Стандарт“ Славка Бозукова по време на церемонията. И разказа за кампанията, която Джебеджи направи в помощ на болния 2-годишен Мурад от Червена скала. Чувството за съпричастност към болката, желанието за помощ, солидарността на толкова много млади хора е нещо дълбоко човешко, което вие, тук в Ардино, пазите, докато големите градове са обсебени от бездушие, каза Бозукова.

Изложбата „10 причини да остана в моето Ардино“ бе стъпка номер 9 от най-новата кампания на в-к „Стандарт“ - „Моят град“. Тя тръгна през септември от Благоевградска област, продължи през октомври в Бургас, през ноември - в Харманли и Свиленград. През декември бяхме в Крумовград. Целта на обиколките ни в страната е да даваме на хората поне по 10 причини да останат в родния си град.

Екатерина НИКОЛОВА

Кметът на община Ардино Ресми Мурад

изпрати предложение до министъра на образованието и науката Красимир Вълчев, в което настоява да се предприемат спешни мерки за създаване на условия за оптимално изучаване на майчин език в общинските училища. В предложението градоначалникът посочва:

Изразяваме безпокойството си от наличието на редица нормативни, финансови, организационни, ресурсни и кадрови проблеми, които затрудняват реализирането на това конституционно право. Наложително е този проблем да бъде разрешен с подзаконов нормативен акт, тъй като в структурата на учебния план попада в раздела за факултативни учебни часове по „Майчин език“.

Уместно е учебният предмет „Майчин език“ да намери адекватно място в учебния план в раздел „Б“ - избираеми часове. Не е достатъчно мотивирането на учениците от страна на учителите и директорите на училища за изучаването на учебния предмет „Майчин (турски) език“. Не е на необходимото ниво, също така, квалификацията на учителите, преподаващи майчин/турски език, както и контролно-методическата помощ от страна на МОН и РУО - Кърджали.

Надяваме се по-бързо да бъде разрешен и проблемът с осигуряването на учебници по турски език и учебни комплекти, тъй като съществуващият учебник по турски език е издаден през 1992 година. Конституционно право на всеки български гражданин е изучаването на майчин език и правото да развива своята култура в съответствие с етническата си принадлежност. Имайки предвид съществуващите обективни обстоятелства предлагам да бъдат предприети следните действия:

1. Регламентиране с подзаконов нормативен акт конституционното право да се изучава учебният предмет „Майчин език“ в общинските училища в раздел „Б“ - избираеми учебни часове в рамките на учебния план.

2. Осигуряване на финансиране, отразено в единния разходен стандарт за изучаването на майчин/турски език.

3. Регламентиране на статута на учителите, преподаващи майчин/турски език и повишаване на квалификацията им. Възможност за формиране на годишна преподавателска заетост.

4. Осигуряване на безплатни, актуални учебници и учебни комплекти за организиране на учебния процес по майчин език.

5. Организиране на контролна и методическа работа от страна на МОН и РУО - Кърджали.

Традиционна вечеринка

Над 100 ловци от ловно-рибарско сдружение „Бели брези“ в Ардино се събраха в комплекс „Перла“, за да отчетат края на поредния ловен сезон и да се потопят в незабравими емоции. Председателят им Шахин Байрамов с топли думи поздрави колегите си, като им пожела много лично и семейно щастие. Той отчете изминалия ловен сезон за успешен. Не са били допуснати инциденти по време на лов. Отстреляни са над 150 диви прасета. *„Добрите резултати през изминалия сезон се дължат на добрата организация, която е създадена, както и на грижите, които се полагат целогодишно за подхранване на дивеча и увеличаване на популацията. Нека да си пожелаем и много наслука през новия сезон!“*, каза Байрамов.

Сдружение „Бели брези“ обединява около 400 ловци, разпределени в шест дружинки - „Ардино 1“, „Ардино 2“, Бял извор“, „Млечино“, „Ленище“ и „Русалско“.

БЛАГОДАРЯТ

Семейството на 2-годишния Мурад Мехмед от с. Червена скала изказва искрените си благодарности на всички, които се включиха в благотворителната коледна инициатива да съберат средства за лечението на сина им.

Ще припомним, че в община Ардино традиционно се организира „Ардинската Коледа“ за нуждаещи се деца от лечение под патронажа на кмета на общината Ресми Мурад. Тази година в кампанията се включиха Младежката организация на ДПС и дружество на ДПС в Ардино. Учениците от СУ „Васил Левски“ също бяха съпричастни към инициативата, като внесоха по банковата сметка на майката набраната от тях значителна сума за лечението на Мурад.

Имах здравословни проблеми и се наложи да бъда лекуван в отделение „Ортопедия и травматология“ към многопрофилната болница за активно лечение в Смолян „Д-р Братан Шукеров“. Искам да изразя впечатленията си от високото професионално и вежливо отношение на екипа на отделението по ортопедия и травматология, с началник д-р Николай Стаевски. Приятно бях изненадан от добрата обстановка създадена в лечебното заведение. Силно съм впечатлен и от вниманието, с което се обгрижва всеки пациент.

Пожелавам на целия екип на отделението крепко здраве и все така да бъдат учтиви и всеотдайни с пациентите.

Билгин ЮЗЕИРОВ,
кмет на с. Правдолюб

ARDİNO'NUN SESİ

• Şubat 2019 •

Hazırlayan: Saffet EREN

Başkan'dan Bakan'a ÖNERİ

Başkan
Resmi
MURAD:

Bakan
Krasimir
VILÇEV

EĞİTİM VE BİLİM BAKANI'NA SOFYA

Konu: Kırcali ilinin Ardino Belediyesi sınırları içindeki okullarda anadilinin en optimal şekilde öğretilmesiyle ilgili Kırcali ilinin Ardino Belediye Başkanı Resmi Mehmed Murad tarafından yapılan öneri.

SAYGIDEĞER BAKANIM,

Eğitim ve Bilim Bakanlığı'nın stratejik belgeleri arasında ulusal azınlıklara mensup çocuk ve öğrencilerinin Bulgaristan öğretim sistemine entegrasyonu, amaçlanan hedefler arasında hayati öneme sahip olan sorunların en dikkate değer olanlarından biridir.

Tüm çocuk ve öğrencilerin kaliteli eğitim sürecine eşit olarak katılımı, interkültürel eğitimin hayata geçirilmesi, anadilini, tarihi ve kültürü öğretme sayesinde onların özdeşliğini (ayniyetini) koruyup geliştirmek, eğitim-öğretim boyutlarının entegre edilmesinde çok önemli yere sahiptir. Anadilinin (Türkçenin) öğretimine Bulgaristan Cumhuriyeti Anayasa'sının 36. madde, 2. fıkrası ve Okulöncesi ve Okul Öğretimi Yasası'nın 13. madde, 6. fıkrası ile 76. madde, 1. fıkrasında dilek niteliğinde yer verilmiştir.

Son zamanlarda Bakanlığınızın anadili (Türkçe) öğretimi programının iyileştirilmesine yönelik çalışmalarını ve Türkçe ders kitaplarının basılmasıyla ilgili girişimlerini büyük bir memnuniyetle karşıladığımızı belirtmek isteriz.

Kırcali iline bağlı Ardino belediyesi okullarında anadili (Türkçe), halen (2018/2019 eğitim-öğretim yılında) Ardino Vasil Levski Lisesi'nde, Gorno Prahovo köyü Aziz Kiril ve Metodiy İlköğretim Okulu'nda, Borovitsa köyü A. S. Makarenko İlköğretim Okulu'nda ve Ardino'daki Kişisel Gelişim Merkezi'nde iki gruba okutulmaktadır.

Buna rağmen yine de karşılaştığımız bazı sorunlar bizim için ciddi sıkıntılar yaratmaktadır: Genellikle normatif, finans, örgüt işleri, kaynak ve kadro problemleri olarak niteleyebileceğimiz bu sıkıntılar Anayasa'nın vermiş olduğu bu hakkımızı kullanma yönünde bizi epey zorlamaktadır.

Halen yürürlükte olan eğitim-öğretim planı bünyesinde "anadil"in seçmeli dersler kapsamında olduğu ve okuldaki çalışmalar tam gün sistemine uygun bir şekilde gerçekleştirildiği ve öğrencilerin Ardino'ya köylerden taşımalı olarak getirildiği, bunun dışında ders saatleri rejimi çok yoğun olduğu için, anadili dersi okuyacak olan grupları oluşturma işi oldukça zorlaşıyor.

Kanaatimizce "anadili" dersinin, eğitim-öğretim planının "B" bölümünde seçmeli saat olarak uygun bir yere konulması daha isabetli olacaktır. Anadilini okuyan çocuklardan grup oluşturulurken sıkıntı yaratan başka örgütsel sorunlar da var. Anadilini okumayla ilgili yapılan başvurularda gecikme, dilekçelerin zamanında toplanamaması, onların her yıl tekrardan toplanması, düzenlenmesi ve okul çalışmalarıyla uygun hale getirilmesi bu sorunların başında gelenlerdir. Ayrıca çocukların "anadil (Türkçe) öğrenimi" konusunda öğretmenler ve okul müdürleri tarafından motive edilmesi yönündeki çabalar da yetersizdir. Dahası, çocukların "anadil (Türkçe) öğrenimi" alanında hazırlıklı öğretmenlerin, Eğitim ve Bilim Bakanlığı bünyesinde ve Kırcali Eğitim Müdürlüğü'nde donanımlı denetim kadrolarının yetersizliği vb. bu sıkıntıları daha da artırmaktadır.

Devamı sayfa 8'de

21 ŞUBAT - ULUSLARARASI ANA DİLİ GÜNÜ ARDİNO'DA KUTLANDI

Anadilimizin zenginliği ve renkliliği ile varız

Elis ALİEVA

Büyük Türk kültürü ve dilinin parçası olmanın gururu ile yaşıyoruz. Bizi her zaman daha farklı, daha güzel yapan, derin köklere ve geleneklere sahip olduğumuzu hissettiren bir zenginliktir bu.

17 Kasım 1999 yılında YUNESKO'nun Genel Konferansı tarafından ilân edilen Anadili Günü'nün ön tarihçesi bize aslında anadilimizin en kıymetli şey olduğunu, bir milletin millet olarak nitelendirilmesi için ilk başta anadile ihtiyaç olduğunu, dillerini korumak için nice insanların hayatlarını kaybettiklerini, onun uğruna savaşlar yapılıp ülkelerin ülkeierin yok edilmesini kanıtlıyor.

Biz bu özel günü kelimenin tam anlamıyla kutluyoruz. Anadilimizin zenginliğini ve renkliliğini - halk müziği ve danslarıyla, şiir ve sanatla, öykü ve efsanelerle gösteriyoruz. Amacımız dil ve kültür farklılığını tanıtmak.

21 Şubat 1952 yılı günümüz Bangladeş'te üniversite öğrencileri anadillerini savunma gösterisinde polis tarafından öldürülür. Bu tarih o günün anısına seçilmiştir.

Bir milletin en kuvvetli silâhı dilidir. Önüne çıkan tüm zorluklara karşı koyabilecek en büyük güçtür. Hepimiz anadilimizin yasaklandığı, konuşma hakkımızın elimizden alındığı ve geleneklerimizi sürdürme özgürlüğümüzün kısıtlandığı zamanı hatırlıyoruz. Konfüçyüs'un dediği gibi "bir milleti yok etmek istersen ilk önce dilinden başla". Fakat biz öğrendiğimiz tek bir kelimeyi dahi unutmamak için var gücümüzle, umutla ve inançla direndik. Hayal etmeye devam ettik. Gizlice de olsa aramızda konuşmaya gayret gösterdik ki anadilimizin, güzel türkçemizin alevlerini söndürüp kül etmeyelim. En güzel, en şefkatli ve etkileyici sözlerimizi, manilerimizi, türkülerimizi, masal ve tarihimizi nesillerimize aktardık. Zaman içinde anadilimizi geliştirmeyi ve zenginleştirmeyi başardık ve tüm güzelliğiyle koruduk. Bunun için savaştık ve başardık.

Bir dil az kişi tarafından konuşulduğu için kaybolup unutulmaz, onu bilip de konuşmayan, nesillere aktarmayan insanlar yüzünden yok olur.

Dil iletişimimiz için gerekli bir araçtır, kendimizi ifade etme şeklidir - kendimizi, kişiliğimizi ve hayat öykümüzü. "Bir lisan - bir insan" demektir. Bize iyi kalpli, anlayışlı, birbirimize saygılı olmayı dil öğretir. Önümüze yeni ufuklar, dünyalar açar. Sevdiklerimize hislerimizi dilimizle izah ederiz. Ve en önemlisi dilimiz sayesinde hiçbir silâhın yıkamadığı kapıları açabiliriz. Açık kalabilmeleri ve orada anlayış ve uyumun sürmesi ise sadece bize bağlı.

KUTLAMADAN KARELER

İyi ki, aramızda Türkçe sevdalıları var. İyi ki, Mesutlar, Aybenizler, Yükseller, Elisler var. Onların sayesinde çocukların dilinden şiirler, türküler, maniler, bilmeceler, tekerlemeler dökülüyor, gönüllere akıyor. Ne güzel, ne de güzel nefis Türkçe sevdasıyla nefeslenmek, heveslenmek!

Başkan'dan Bakan'a ÖNERİ

Sayfa 7'den

Okutulmakta olan ders kitaplarının 1992 yılından oldukları göz önünde bulundurulursa, yeni ders kitaplarının ve diğer eğitim araçlarının ivedilikle sağlanması gerekliliğini önemle belirtmekte yarar vardır.

Anadilini öğrenmek, kültürünü kendi etnik özelliklerine uygun bir şekilde geliştirmek, her Bulgaristan vatandaşının anayasal hakkıdır. Yukarıda objektif olarak yansıtmaya çalıştığım olumsuzlukların bertaraf edilmesi ve mevcut sorunların çözüme kavuşması için aşağıdakilerin yapılmasını öneriyoruz:

- Anayasal hak olan "anadili" dersinin belediye okullarında, eğitim-öğretim planının "B" bölümünde seçmeli saat olarak uygun bir yere konulmasının KHK (kanun hükmünde kararname) ile düzenlenmesi.
- Anadilinin (Türkçe) öğretimiyle ilgili gerekli ödeneklerin sağlanıp harcamaların standartlara uygun bir şekilde yapılması.
- Anadilinin (Türkçe) öğretimini gerçekleştirecek olan öğretmen kadrosunun statüsünün belirlenmesi ve yeterlik düzeylerinin yükseltilmesi.
- Anadilinin (Türkçe) öğretimi için gerekli yeni kitap ve araç gereçlerin ücretsiz olarak temin edilmesi.
- Anadilinin (Türkçe) öğretimine yönelik metodik çalışmaların ve denetimin Eğitim ve Bilim Bakanlığı ve Kırcali İl Milli Eğitim Müdürlüğünce gerçekleştirilmesi.

Etkin desteğinizi esirgemeyeceğinizi umuyor ve olumlu sonuçlar bekliyoruz.

Saygılarımla,

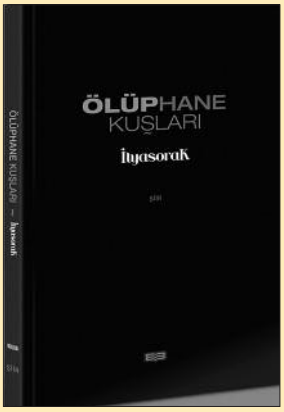
Resmi MURAD
Ardino Belediye Başkanı

KONUĞUMUZ

İlyas Orak

1970'de Ankara'da doğdu.
Şiir ve yazıları, 1989 yılından beri dergi ve gazetelerde yayınlanmakta.
1992 yılında yerleştiği İstanbul'da, uzun yıllar çeşitli dergi, gazete, radyo ve TV kanallarında reklamcılık ve yöneticilik yaptı.
2004 yılında manifestosunu yazarak kurucusu olduğu Kültür ve Sanat Kooperatifi yayın organı olan "edebiyat-koop" Dergisi'nde; "Tahsin Yücel ile Yapısalcılık Üzerine", "Bülent Ecevit ile Açık Çay, Demli Çay" ve "Ahmet Necdet ile Yaşayan Şiir" söyleşilerini, kapak konusu olarak yayınladı.
Aynı yıl, poetik düşünceleri üzerine doğaçlama tartışmalar içeren "İlyas Orak ile Serbest Düşme" haftalık programını başlattı. Toplamda 400 kadar buluşma ile gerçekleşen program, hâlen 15 günde bir sürmektedir.
Karınca Türküleri (2005) ilk şiir kitabıdır.
Turizm sektörü için önemli başvuru kaynaklarından biri sayılan Butik Oteller Kitabı 2009, şairin profesyonel çalışmasının da ilk kitap örneğidir.
2007 yılında kurduğu Mavi Kirpi Ajans'ın başkanlığı yanında; BESAM Genel Sekreterliği görevini yürüten ve aynı zamanda Uluslararası PEN Kulübü üyesidir.
Değerli şairin ikinci şiir kitabı Ölüphane Kuşları'ndan (2018) birkaç şiirini okurlara gururla sunuyoruz.

aksak ırmağı

kuşlar geldi
kaybettim nisan gözlerimi
ben bir ayet yazdım
kış sûrelerinde kayıp avuntu
aksak ırmağı'nda akıyordu
kelebek ölüleri

dağlarda ve yapraklarda
terlerken sabahın sisi
gökmüşkülümlere giderdik
ben ve annemin sesi

aksak ırmağı'nda akıyordu
elbisesi annemin
şimdi kurumuş belemirleri
zil gibi bir yağmur avutur

ölüphanede dizilmiş
tek oda evler sayfa sayfa
kiminin başında çürümüş bir tahta
şimdi beni bir beyaz mermer büyütür

bir kitap gibi kapanmış tabut
ayraçmış içinde kalmış
aksak ırmağı'nda akıyordu
toprak taş selvi bulut
annemin çıkarılmış özeti

farzet döneceğim

dar vakitlerimizin diyetiydi
başında kuşların cıvıl şarkıları
iskambil gibi açılırdı gün
upuzun inip boynundan
terli tavus uykularının

moğol bir istilaydı ömrüme
yeşil asyalı gözlerin
saçlarına haciz mi geldi
şimdi nerede o renk o koku
ne alacağı kalmış mevsimlerin
ne de borcu

tarotlarla avun artık sevgili
kökü sende nasılsa
bir saçı kesen makasın
sesiyle bölünür rüyalarım

şahdamarıma inen usturayı
bak senin için yıkadım
ne telinde var gözüm
ne de teninde terim
kim öperse iyi öpsün
serçecik memelerini

ben umre'ye gittim
farzet döneceğim
yıkadığım usturayı
ağzından öpeceğim

yalvaç'ın bıyıkları

eller yukarı çekmiş hayat
doğduğu gün ona
teslim oldu olacak sanılır
bıyıkları olmasa

açılır yazgının sayfaları
baklava yufkası değil ya
taşır yüzünde kat kat bıyıklarını
sigara dumanını elbet
fıstık gibi sarmasa

kiminin banka hesabı vardır
babadan miras
içinde bir yangın var onun
pir sultan'ın yaktığı
bıyıkları alevi
kiminin kinliği vardır
tece falan yazar hani
bıyıkları şahit ya
onun kinliği yoktur

evladı faili devlet bir anne
olmuştur Cumartesi günleri
göçükte ölen madencinin
kalbiyle yaşar çok uzun zamandır

ne traş ne makas
salmış ulularını
yorganı dürülüdür
arpaçay'da beyaz üşür

kız babası olmak

bir şiirle yaşamaktır kız babası olmak
incecik bir su akar sokaklarımdan
gölgeleri okşar sırtını ağaçların
hiç sesi gelmeyen adımlarından
bir kız evlerin aralarından
kuşların incecik gagalarından

bir an görmesem yanımda onu
kalp kekemesi olur nabzımın vuruntusu
çıktı çıkacak kapı aralarından
tanrı olamamanın o şanlı avuntusu
akıp gider kanımla o yorgun
damarlarımdan

felsefeyi bıraktım daha doğduğu gün
bağlıyorum eğilip ayakkabılarını onun
evrenin düzeni benden sorulmasa da
her akşam saatim kaygılara kurulur

parmaklarında kurşun bir kalem
tükenirken beyaz yapraklar
defterlere sığmıyormuş boynu çiçeklerin
kız babası olmalı ağlayan krallar

Yazar İbrahim Şafak 75 yaşında

İbrahim Mustafa, 1944 yılında Kırcali ilinin Pleşnitsi (Keloğulları) köyünde dünyaya geldi. İlköğretimini kendi köyünde tamamladıktan sonra Kırcali Öğretmen (Pedagoji) Okulundan mezun oldu. Birkaç yıl öğretmenlik yaptıktan sonra Sofya Üniversitesi Tarih Fakültesi'nde öğrenimine devam etti. "Türk İstiklal Savaşı ve Bulgar Basını" tezini başarılı bir şekilde savunarak fakülteden mezun oldu.

Öğrencilik yıllarında gazetelere yazılar gönderdi, aynı zamanda ilk öykü denemelerini yaptı. Yüksek öğrenimini tamamlayınca memleketine döndü ve Momçilgrad (Mestanlı) Lisesinde bir süre Tarih öğretmenliği yaptıktan sonra gazeteciliğe atıldı. 15 yıl boyunca Sofya Radyosu'nun Kırcali sancak muhabirliği görevinde bulundu. Bu zaman zarfında yerli ve merkez basında öyküleri basıldı.

1989 yılındaki Zorunlu göç sırasında Türkiye'ye gitti ve İzmir'e yerleşti. Burada Şafak soyadını aldı. Ödemiş ve Bornova ilçelerinde sınıf öğretmenliği yaptı ve emekliye ayrıldı. 2006 yılından itibaren İzmir Balkan Göçmenleri Derneğinin çıkardığı "Birlik" dergisinde yazı işleri müdürlüğü ve editörlük görevinde bulundu.

2012 yılında köyünü ve yöresini anlatan "Memleket Özlemi" adlı bir anı kitabı yayınladı.

İbrahim Şafak halen İzmir'de oturuyor. Birkaç yıldan beri görme rahatsızlığı nedeniyle çok sevdiği kitaplardan uzak kaldı. Radyo dinlemekle yetiniyor. Onun 75'inci yaş gününü kutlarken acil şifalar dileriz.

ÖYKÜLERİNDEN

BUZLAR ÇÖZÜLÜRKEN

Fatma doğum sancıları içinde kıvranıyordu. Başında iki kadın fır dönüyorlar. Konuşmalar kesik, hareketler şaşkın. Yüzlerde telâş ve sabırsızlanma var. Dışarıda hava titiz mi titiz. Fırtına, kar göz açtırmıyor kimseye.

- Götürelim, diyor biri.

Bir başkası:

- Yollar da kapalı ya?..

- Mustafa evde olsaydı...

- Uçup da mı gelsin?

Kapı açıldı. İçeriye Halime nine girdi. Yıllar öncesi buranın anılmış ebesiydi o. Ama artık kapısı çok seyrek çalınıyordu. Gözler umutla ona çevrildi. Fatma da "kurtar beni" dercesine Halime nineye baktı. Gözleri dolu doluydu. Halime ninenin bakışları ile bakışları kesişti. Sonra Fatma yine feryatlar içinde çırpınmaya başladı.

Halime nine:

- Bu işe ben el süremem. Başa belâ açar. Bir hal olursa ben suçlu görünürüm. Vakit kaybetmeden Yamaç köye birini gönderin de Hatice gelsin, bu...

- Gelmez, evimize ayak basmaz, diye patladı kaynana.

Gelir, gelmez tartışmasına vakit yoktu. Kadınlardan biri "umut kalmaktan, emek kalsın" dedi ve dışarı çıktı.

Bu Ayşegül yengeydi. En telâşlı anlarda bile mizah eksik olmazdı. Yatan kocasını dürterek:

- Bu zavallı gelinin hali yaman. Git Yamaç köyde ebe Hatice'yi getir de kurtarsın ortağını, dedi.

- Gelir mi dersin?

Gitmesi senden, gelmesi ondan, haydi yollan bakalım.

Adem aga önde Hatice onun peşinde. Adem aga adımlarını sık atarak karları eziyor ve Hatice'ye yol açıyordu. Buna rağmen derin karda yürümek zor oluyordu. Köyden çıkalı beri konuşmadan yürüyorlardı. Konuşmak isteseler de buna imkân yoktu. Soğuk ağızlarını bile açtırmıyordu. Adem aga Hatice'nin böyle fena bir havada, bir saatlik yola çıkma kararına şaşıyor, ayni zamanda insanlığına imreniyordu.

"Hatçe, kızım, Fatma gelin doğuramıyor, hem de ümitsiz" demişti. Hatice ise bunları işitince, Fatma'nın kimliğinden ilgilenmemişti.

Köy içine girdikleri vakit ikisi de durakladılar. Hatice bu köyün her evini değil, her çalısını, her taşını bile biliyordu. Bunca yıl burada hayat geçirmişti. Adem agaya dönerek:

- Burada Fatma gelinler çoktur. Kimin gelini o? dedi.

Adem aga bu soruyu çoktan beklemesine rağmen yine de şaşaladı.

- Şey, gülüm... şey... Mustafa'nın...

Bu yaşlı adamın sıkıldığından, Hatice işi anladı. Kimin Fatma'sı olduğu ayan olmuştu. Fatma ilk kocasının karısıydı. İlkin biraz durakladı. Kafasında karışık düşünceler belirdi. Sonra sakinleşerek:

- Yok canım, kim isterse olsun. Benim için önemi yok.

Yürüdüler. Hatice odaya girince, içerdekileri bir şaşkınlık aldı. Fatma'nın gözlerinde hayretten fazla ümit okunmağa başladı. Karanlık görünen oda sanki aydınlandı birden.

Herkes susuyordu. O ilkyardım çantasını açtı ve harekete geçti. Biraz sonra gecenin sessizliğini bir çocuk sesi bozdu. Bu ana kadar hareketsiz duran kadınlardan bir kıpırdama oldu, çözülen buzlarda olduğu gibi...

„ЗА” и „ПРОТИВ” използването на мобилни телефони в училище

Във Франция със Закон забраниха внасянето на смартфони в училище от учениците. Голяма част от учителското съсловие и в България счита, че учениците не трябва да са близо до техните „умни” телефони в час. Родителите пък имат желанието да могат по всяко време на денонощието да контролират и комуникират със своите питомци и най-практичния начин е със закупения им от тях, възможно най-последен модел мобилен телефон. Поколението, родено след 2000г. (т.нар. @-поколение) е неразривно свързано с информационно-комуникационните технологии (ИКТ), така че техния социален живот е повече в Интернет, отколкото в реален контакт. От средата към края на миналия век тогавашните млади хора притежаваха своите преки социални контакти, докато съвременните младежи все повече изпадат в депресия или стават агресивни от липсата на такива.

Съвременният начин на живот е немислим без ИКТ. Все повече и повече професии изискват добро познание в тази област на науката. Нараства търсенето и още е недостатъчна бройката на компютърните програмисти, необходими в целия ЕС. Тенденциите показват, че търсенето изпреварва желаещите да се занимават с тази перспективна професия.

Защо тогава да забраняваме на учениците да си ползват електронните устройства, когато е необходимо?

Една от основните причини е, че учениците не използват ИКТ за снабдяване с актуална информация, а основно за забавление. Нещо повече, голям брой млади хора са на прага на зависимостта от забавления чрез технологиите - една от модерните болести на съвремието. Значителен брой научни среди предполагат, не без основание, че след десетина години, голяма част от съществуващите професии, ще претърпят трансформации или ще изчезнат. Преобладаващата гама от нови професии, се предполага, че ще са базирани на използването на изкуствения интелект в индустрията и бита. Това изисква сегашните и бъдещи поколения да са на необходимото високо интелектуално ниво. Ако сегашните млади хора не положат необходимите усилия, няма да са подготвени за тези високи изисквания на времето. В противен случай, може да се сбъднат сценарии от футуристични филми, където изкуственият интелект доминира над човека. Тези, които не положат усилия за постигане на високо-изискуемите познания в динамично променящата се социална среда, ще бъдат изложени на риска от това да са аутсайдерите в обществото. Драмата в обществото ще бъде по-жестока, ако изкуствения интелект (който може да е „притежава разум, но не и чувства“), започне да взима и управленски решения, вместо човека. В крайна сметка, не бива да обвиняваме само милениум-поколението, тъй като и ние по-възрастните често злоупотребяваме със смартфоните си през нашето свободно време, ставайки лош пример за подрастващите!

Азис МУРАД,
ст. учител в СУ „Васил Левски” - Ардино

ЮБИЛЯР

Селяхидин Карабашев на 70 години

Кметът на община Ардино Ресми Мурад от свое име и от името на председателя на Общинския съвет Сезгин Байрам връчи поздравителен адрес на Селяхидин Карабашев по повод 70-ия му рожден ден. „Няма по-голяма награда за човека от това да е заслужил уважението и признателността на обществото със своя труд, почтеност и достойнство. Вашата дисциплинираност, старателност и всеотдайност в работата като педагог и общественик винаги са били за пример“ - се казва в приветствието на двамата ръководители на общината. „Приятно съм изненадан от оказаното внимание. За мен е чест и отговорност!“ - сподели с вълнение Селяхидин Карабашев. От своя страна, той подари на кмета на общината току-що публикуваната от издателство „Фабер“ - Велико Търново книга със стихове на известния в близкото минало учител и поет Расим Исмаилов Билязероглу. Редактор на изданието и автор на предговора е писателят Халид Алиосман Даалъ.

РАЗБОЙНИЦИТЕ

Разбойниците от Кърджалийско са имали различна съдба и по различен начин са укривали парите си. Интересното е, че повечето от тях не са могли да се възползват от имането, което са натрупали.

Мехмедали от Чамдере

Салимехмед Мехмедалиев или както в Чамдере е по-известен като Мехмедали, е роден в горната махала на днешната Боровица. От малък е останал сирак, а вторият му баща, пияница често го пребивал и го пращал да проси на „дженевиз кьопрюсю" (римският мост), на река Арда, срещу старата римска крепост „Патмос". На това място реката била почти равна, била е и доста пълноводна. Водата е течала бавно и тежко, сякаш носела мъдростта на вековете надолу към река Марица, към проливите Босфор и Дарданели.

На това място е имало и „каяк" (лодка), която е превозвала пътуващите от Беломорието към днешното Заарско (Старозагорско) поле и равнината на Филибе (Пловдив). От там пътят е поемал срещу течението на реката Боровица, където днес е язовирът, който захранва Кърджали с питейна вода. Римският мост в горната си част е бил разрушен. Но местните успели да изградят някаква „въжена" връзка, която изглеждала доста несигурна... По-плашливите предпочитали „каяка".

На това място подрастващият Мехмедали, просейки, започнал да се досеща, че пари могат да се вземат не само с молба за помощ, но и с колкото е нужен „кютек" (бой)! Бъдещият разбойник си играел из руините на римската крепост Патмос и от високото следял за приждащи керванджии към реката. Като малък все още само просел.

Скиторейки из древните развалини, той попада на пещера, която е от към крепостния ръб, гледащ към село Чамдере. Тази пещера слизала в дълбочина и стигала до нивото на реката Арда, която имала подземен ръкав под Калето. През нея древните римляни, обитавали Патмос, се снабдявали с вода в случай на обсада. По-късно в тази пещера именитият разбойник Мехмедали живеел в дълги периоди от живота си, в тази пещера той криел и парите си.

Чамдеренският бандит се занимавал основно с обиране на търговци, които водели кервани със стока от Беломорието към равнините северно от Родопите и обратно. Благоразумните си плащали само таксата за преминаване, а по-вироглавите оставали без всякаква стока, а често пъти и чисто голи. Събраната по този начин стока разбойникът и хората му препродавали на евтиния из близките и по-далечни села. Така Мехмедали се сдобил и със славата на благодетел, както някои днешни управници по върховете на държавата.

Разбойникът от Чамдере приема амнистията, обявена от професор Цанков след Деветоюнския преврат през миналия век. Така е бил посъветван от Делчо Караминдов, заместник полицейският началник от Ардино, с когото често и посред бял ден влизали в местния Хоремаг да си пият мастиката.

В гръцкото село Шахин избухва бунт на населението, страдащо от потресаваща мизерия и болести. Тамошната местна власт обявява високи награди за всеки, който се включи с оръжие в ръка за потушаване на селските размирици. Разбойникът събира отново четата си и се уговарят да се включат на страната на гръцката власт. Парите не били за пренебрегване.

Преди да заминат обаче, Мехмедали отива сам в пещерата на римското кале Патмос. На десетина метра навътре от входа той възпламенява взрив в резултат на което пещерата в тази част се срутва частично. Връща се при своите съратници бандити и с тях заминават за село Шахин. Разбойникът там е бил и убит... при това в гръб. Този факт дава основание да се шири версията, че разбойникът е гръмнат от своите хора. Те обаче не знаели, че входът на пещерата в Чамдере, където главатарят криел парите си, е взривен...

Смята се, че Мехмедали като дете, докато си играел из руините на крепостта е открил и втори вход за пещерата. За това е бил спокоен, когато разрушава с взрив основният подход, който е бил известен и на съселяните му. Но съдбата е била предписала да остави костите си край гръцкото село Шахин, а не в родното си място, Чамдере и околностите...

И до днес се носи легендата, че смъртта на Мехмедали е била инсценирана... И че той се е върнал в любимата си пещера, за да харчи и пази съкровището си. Само така можело да се обяснят странните звуци и още по странни сенки, които се чували и наблюдавали вечер из руините на крепостта „Патмос" край Чамдере.

Кафалията от Горно Прахово

Кафалията, популярен разбойник от Горно Прахово, е убит с ръчна граната на една сватба в същото това село, на която той е бил поканен. Гранатата хвърля Кулаксъз Мюмюн, който е бил пощаджия.

Всеки вторник из ливадите на Кобиляне се правел пазар (Машкълъ пазаръ). Кафалията заемал „пусия" в района на Даладжа и облагал с „такса спокойствие" всички търговци, които тръгвали от Ардино, за да се включат в пазара. В един вторничен ден Мюмюн забелязал разбойническата засада и идвайки към града предупредил всички търговци да променят маршрута си. Кафалията научава за това и изпраща двама от хората си да накажат предателя. Те го хващат, пребиват го от бой и му отрязват едното ухо... Така бил поръчал главатарят им. От тогава Мюмюн получава прякора „кулаксъз" (безух).

След като пощаджията се е убедил, че разбойникът е мъртъв, поразен от избухналата граната, Кулаксъзът влязъл в една от двете му плевни, които били в горния край на селото, изкарал заровеното там имане и побързал да замине за Турция. Смята се обаче, че тази версия е малко вероятна.

По-убедителната версия е, че Мюмюн взел личните документи на мъртвия разбойник и веднага заминал за Пловдив. Там той получил наградата от 20 хиляди лева, обявена за главата на всеки разбойник. Тези награди се давали по силата на Закона за изтребление на разбойниците, съществуващ и препотвърден от новото правителство, оглавявано от проф. Александър Цанков. Правителството на земеделския водач Александър Стамболийски е било свалено, а трибунът на селяните - жестоко убит чрез различни гаври и обезглавяване в родното му село Славовица. Когато кървавият професор Цанков взема властта, обявява всеобща амнистия за всички големи и малки разбойници из държавата. За тези обаче, които не се предадат определя парична награда - за всяка отрязана разбойническа глава - 20 хиляди лева. Ако днес се приложи този закон, населението на България ще намалее с една трета. А парите, които ще трябва да се изплатят като награди за разбойническите глави, ще надхвърлят 2 милиарда лева. Струва си!

НА РОДОПИТЕ

Тази е реалистичната версия! Кулаксъз Мюмюн взема наградата и гледа по-най бързия начин да напусне България. Той се е страхувал от отмъщението на роднините на разбойника, както и на неговите съратници-разбойници, които били от околните села - между 15 и 18 човека.

Кафалията е имал две плевни в горния край на селото. В една от тях той вкопал в земята казан, който е бил покрит с дървен капак. В този казан от време на време разбойникът оставял придобитите от занаята си пари, предимно златни османски лири, накити от злато и сребро. Парите харчел за себе си както и ги пилеел с приятели в безкрайни разгулни пиршества.

Този разбойник се отличава и с това че е бил много щедър - помагал и на хора с проблеми, като им е дарявал големи суми в левове. Славел се е като добър любовник. Дори мълвата, че е бил „гадже" на съпругата на местен мюфтия от махала Ефендилер в Ардино и досега упорито обхожда по-възрастните.

Кафалията, въпреки разбойническия си занаят, е бил благороден, за разлика от някои днешни негови „колеги", които се отличават с отвратителното си скъперничество. Така е при повечето позиции от най-високите „столове" на властта, та се стигне до най-ниските длъжности по държавната йерархия... Просто...ненаситни!

Сега проблемът с парите на Кафалията са да се установи къде са били двете плевни в горния край на Горно Прахово. Веднага след убийството му, тези две плевни са били изгорени. Очевидно това е направено от човек, който е знаел къде разбойникът е криел имането си. Дали обаче предварително е изпразнил казана с дървения капак или бързайки е искал само да заличи местата, така че само на него да му е известно къде са парите, това няма как да знаем. А днес предполагаемото място е доста променено с построени къщи и инфраструктура. За находчивите любители на приключенията обаче, винаги има начин да проучат допълнително обстоятелствата и да открият „казана" на именития разбойник Кафалията!

Сетерелиите от Устра

Една от безспорно най-злите разбойнически банди в Кърджалийско е тази на братята Сетерелии от село Устрен, близо до известната средновековна крепост Устра, владяна последно от българският цар Иван-Асен-II. В разбойничеството едва ли може да се търси някакво благородство. Но в този случай със Сетерелиите действително е налице потресаваща жестокост, наблюдаваща се и при някои днешни управници, които са завършили средното си образование в средни училища за „бавно развиващи се" дебили из страната ни.

Прозвището на Сетерелиите идва от „сетре", „сетере" (сако, горна мъжка връхна дреха), която в онези времена е много модерна. По селата мъжете постепенно хвърлят шаячните елеци и кеневирени ризи и слагат наложилите се в градовете сака и палта. В светлата част от денонощието братята (между четирима и шест души, данните са противоречиви) излизали из селата и най-вече в Кърджали с модерните си облекла. Правели впечатление на интелигентни и уважавани хора. В тъмната част от денонощието хвърляли градските си одежди, навличали удобните селски шаяци и кеневири и се заемали с „работа".

Основна „работна база" на Сетерелиите е била крепостта Устра. Там си устроили заслон покрай някоя от запазените крепостни стени. Там са се хранели, там са пиянствали и издевателствали върху жертвите си.

Обикновено наблюдавали по-богатите търговци и занаятчии от Кърджали и по-големите селища из района. Отвличали ги в леговището си край село Устрен и започвали пазарлъците относно размера на парите, които трябва да получат, за да го пуснат жив. В повечето случаи жертвите били пребивани до смърт. А тези, които имали възможност да си платят, „благородно" връщали на местата от които ги отвлекли.

Такива са случаите с търговеца Георги Алтъков и златаря Иван Сурков от Кърджали в онези времена. От Крумовград е бил отвлечен и после пуснат богатият търговец Осман Моллаоглу. Такава е съдбата на десетки по-заможни жители от региона.

Сетерелиите действали доста агресивно и из Ардинския район. Известен е случаят с хлебаря бай Добри, който отървал отвличането като се откупил начаса с десет чувала пресен хляб, тъкмо изваден от пещта. Бай Добри е бащата на популярния в близкото минало в община Ардино управник (вече покойник), Живко Добрев!

За разлика от другите им „колеги", Устренските разбойници не общували с местните полицейски шефове и ръководители. Отказвали да си плащат и „такса спокойствие", която им искали полицейските началници Маринов и Караминдов. След като излиза законът за Амнистия на разбойниците, прокаран от министър-председателя професор Цанков, Сетерелиите отказват да я приемат. Това е повод за Ардинския полицейски шеф Маринов да организира и изпрати в посока Устра група от десет полицаи, които да изловят бандитите и да ги докарат в Управлението.

Наредено им е било докато се опитват да ги арестуват, по възможност да ги разстрелят. Тази новина мълниеносно стига до Устренските бандити, те очевидно са имали „уши" и в самото полицейско управление. Братята решават да действат изпреварващо. По стария път от Ардино за село Гърбище (по източния ръкав на Ардинска река) в близост до местността „Килисе" е имало малък кьошк (навес с чешма или кладенец) за почивка на пътниците.

При този кьошк разбойниците устройват засада. Седем от десетте полицаи били убити на място, а трима - тежко ранени. Сетерелиите бързо се изтеглят обратно към Устра. В рамките на денонощие те преминават на гръцка територия, но без най-големият брат, който бил и най-алчен и зъл.

В Ардинската махала Йонузлар живеел заможен молла. Една вечер Сетерелията, който останал единак, се опитал да влезе в дома му и да го ограби. Моллата обаче се усетил от шум, идещ от дама (обора) с животни и здраво залостил входната си врата с две мощни мандала. Прозорците му били с метални пармаци.

Сетерелията, след като разбрал че отдолу няма да може да влезе, се качил на покрива и разместил тиклите (каменните плочи) с които е била покрита къщата. Моллата обаче го дебнел с карабина „Манлихер". Щом се проврял през покривния отвор, той стрелял два пъти, като първо го простелял в слабините, а след това и в корема. Моллата получил 20-те хиляди лева награда за главата на най-възрастния Сетерелия и побързал да замине за Турция.

Устренските разбойници криели парите си в малкото естествено езерце под крепостта Устра. Слагали ги в дарджъци - кожени чували от ощавена овча кожа и ги пускали във водата на определено място. Това място е белязано с доста обемист камък на брега, който камък знаели само братята. Със смъртта на най-възрастния Сетерелия приключва и тяхната история. За съдбата на другите братя в Гърция няма сведения. Не се е чуло и парите им да са намерени. Във въпросното езерце често плували лебеди и то така е известно - Лебедовото езеро. Така че, парите са там, ако някой все пак не ви е изпреварил. ***(Следва)***

Христо КРАСИН

Кръв от кърпица

В моя магазин идват малко клиенти - оглеждат клетките на животните и обикновено нищо не купуват. Помещението е тясно, по-едър човек няма как да се завърти, срещу него се протягат жаби, гущери, червеи. Идват учители, които получават комплект опитни животни за часовете по биология, мяркат се и рибари, за да разровят кутиите със стръв. Ще затворя магазина, не мога да покривам загубите. Но така съм свикнала с тази глупава стаичка, с мрака и миризмата на формалин. Ще съжалявам най-много за гущерчетата, които имат очи колкото лещени зърна. Не зная какво правят с тези плашливи същества, надявам се, че не ги убиват след демонстрациите.

Един ден в магазина влезе жена. Беше малка, свита като купчинка сняг напролет. Тя се доближи до мене. В моята тъмница белите ú ръце приличаха на умрели риби. Не ме погледна, нищо не каза, само подпря лакти на щанда. Сигурно не беше дошла да купи нещо, просто ú бе прилошало на улицата. Заклати се леко, каквато беше слаба, щеше да падне, ако не бях хванала ръката ú. Тя мълчеше. Въобще не приличаше на моите купувачи.

- Имате ли кърпици? - изведнъж запита непознатата. Очите ú проблясваха като стара, разкъсана паяжина с малко паяче в средата - зеницата.

- Кърпици ли? - спрях. Трябваше да ú кажа, че никога не съм продавала и никога не съм виждала кърпици. Жената искаше друго да чуе - погледът ú пареше, ръцете ú се протегнаха към мене. Не можех да помогна, знаех.

- Нямам - казах. Тя въздъхна, после изведнъж се обърна настрана, без да пророни дума. Беше свита, отчаяно се стреме-ше да заглуши разочарованието в беззвучните си стъпки.

- Ей, стойте! - викнах. - Може да имам кърпици. - Не зная защо го казах.

Тя спря. Погледна ме.

- Кръвта на кърпицата лекувала - прошепна жената. - Трябва да изпиеш три капки.

Хвана ме страх. Мъка дълбаеше очите ú.

- Поне болката за малко спирала... - прошушна тя, после гласът ú угасна съвсем.

- Вие ли сте болна? - попитах, без да мисля с колко допълнителна тежест я мъча.

- Синът ми.

Бръчиците около прозрачните ú клепачи потрепериха. Ръцете ú, изтънели като изсъхнали клони, се дръпнаха от щанда. Исках да я успокоя, да ú дам нещо - поне чаша вода. Тя се взираше в пода, раменете ú бяха тесни и още повече се свиваха в тъмносивото палто.

- Искате ли вода? - Нищо не каза. Когато взе чашата и отпи, мрежата бръчици около очите ú затрепери по-силно. - Нищо, нищо - разбъбрих се аз. Не знаех как да продължа. Тя се обърна и прегърбена закрета към вратата.

- Ще ви дам кръв от кърпица! - креснах.

Жената спря. Вдигна ръка към челото си и не я сне.

Избягах в задната стаичка. Не мислех какво правя, не ме интересуваше, че ще я излъжа. Вътре в мрака ме гледаха гущерите. Нямаше откъде да взема кръв. Нямах кърпици. Жената чакаше отвън. Може би още не беше снела ръката от очите си. Блъснах вратата да не види. Порязах китката си с малкото ножче, което винаги държах в чекмеджето при моливите и хартията за писане на писма. От раничката полека започна да изтича кръв. Не болеше, ала се страхувах да гледам как се изцежда в шишето. Събра се малко - сякаш наблещукаха въглени. Излязох от малката задна стая, забързах към жената.

- Ето ви - казах. - От кърпица е тая кръв!

Тя не проговори, взря се в ръката ми, по която все още се стичаха кървави капки. Спуснах лакътя зад гърба си. Жената ме гледаше, мълчеше. Въобще не посегна към шишенцето. Обърна се към вратата. Настигнах я, блъснах стъклото в ръцете ú.

- От кърпица е! От кърпица е!

Взе полека шишето. Вътре като догарящ огън блещукаше кръвта. След малко извади пари от оръфаната си, отдавна загубила цвят чанта.

- Не. Не ща - казах аз.

Жената не ме погледна. Хвърли на масата банкнотите и тръгна към вратата. Исках да я изпратя, или поне пак да ú дам вода, преди да си отиде. Усещах, че не ú трябвам, никой не ú беше необходим. Останах сама в магазинчето. От клетките към мене гледаха животните. Както винаги.

Есента продължаваше да засипва града с мъгливи дни, еднакви като близнаци с непотребните жълти листа на дърветата. Скоро трябваше да закрия магазина. Онази жена можеше да се върне. Знаех, че само ще мълчи. Едва ли синът ú щеше да се спаси с кръв от кърпица и все пак аз я излъгах. Беше мразовито навън. Хората бързаха покрай витрината на моето магазинче и само малчугани се спираха да погледат препарираните животни. Нямах купувачи в този студ.

Една сутрин вратата рязко се отвори. Оная, малката женица, влезе вътре. Затича към мене. Исках да се скрия в съседния тъмен коридор, ала тя ме настигна. Прегърна ме. Беше много слаба и много лека. Плачеше. Задържах я да не падне, така безсилна изглеждаше. Изведнъж вдигна лявата ми ръка. Белегът от раната беше изчезнал, но тя откри мястото. Залепи устни към китката, сълзите ú навлажниха кожата на ръката ми и ръкава на синята работна престилка.

- Той ходи - изплака жената и скри с длани несигурната си усмивка.

Искаше да ми даде пари. Беше донесла нещо в голяма кафява чанта. Държеше ме за ръка, не искаше да си отива. Усетих, че се е стегнала, че малките ú пръсти са по-твърди и не треперят. Изпратих я, ала тя дълго стоя на ъгъла - малка и усмихната в студа. После улицата опустя. Беше ми хубаво в магазинчето. Така сладка ми се стори старата, глупава миризма на формалин. Животните бяха прекрасни и ги обичах като деца.

Още същия следобед пред тезгяха в тъмната стая дойде един човек. Висок, приведен, подплашен.

- Имате ли кръв от кърпица? - запита, очите му, залепнали към лицето ми, не мигаха. Погледът му ме уплаши.

- Нямам. Никога не съм продавала кърпици тук.

- Имате! Имате! Жена ми ще умре. Три капки само! - хвана лявата ми ръка, повдигна насила китката, изви я.

- Три капки! Иначе ще я загубя!

Кръвта ми потече от порязаното много бавно. Мъжът държеше шишенцето, капките се търкаляха бавно към дъното. После мъжът си отиде и остави на масата пари.

На другата сутрин пред вратата на магазинчето ме чакаше голяма тълпа хора. Ръцете им стискаха малки ножчета и малки шишенца.

- Кръв от кърпица! Кръв от кърпица! - викаха, крякаха, блъскаха се.

Всеки имаше мъка вкъщи и нож в ръката.

Здравка ЕВТИМОВА

** Разказът е включен в американски учебник по литература за 8-ми клас*

Кметът на Община Ардино Ресми МУРАД:

Развитието на туризма започва от социализиране и експозиране на недвижимото културно наследство

- Наричат Ардино градът-санаториум, заради чистия въздух. В момента това е изключително наболяла тема в големите градове. Разкажете ни малко повече за лековитите му свойства.

- Това основно е продиктувано от розата на ветровете, наличието на горска и паркова растителност, както и от липсата на замърсители на атмосферния въздух (промишлени предприятия). Гордост за нас е курортно-туристическият комплекс „Белите брези“, който отстои на 5 км. от град Ардино. Разположен е в единствен брезов резерват в Родопите и на Балканския полуостров и заема 3680 декара.

Лечебните свойства на чистия въздух в лесопарка са всеизвестни и безспорно не само в пределите на България. Оказва благоприятно влияние за лекуване на белодробни, алергични и други видове заболявания.

Комплексът работи целогодишно и предоставя чудесни условия за планинска почивка и туризъм.

- Районът около Ардино е наситен с културни забележителности от тракийската, гръцката, римската и византийската история. Бихте ли изброили някои от тях. Тези, които не бива да бъдат пропуснати.

- Община Ардино е с приета Стратегия за опазване на културното наследство, както и действащ Обществен съвет за опазване на културното наследство. Приоритет на общинското ръководство е издирването, регистрирането, изучаването , опазването и популяризирането на културното наследство. В регистъра на Националния институт за недвижимото културно наследство са отразени 18 обекта, от които 3 с национално значение: „Дяволският мост“, „Орловите скали“ и „Късноантична средновековна крепост“. Тракийското културно наследство е представено от Тракийското светилище „Орлови скали“ и крепостта „Калето“ в близост до тях.

От късната античност и средновековието са: средновековната крепост в местността „Асара” при с. Башево, средновековният некропол в района на с. Боровица, руините на връх „Алада“ и други. От времето на османското владичество е „Дяволският мост“ над р. Арда, малките мостове над реките между селата Мак и Теменуга, Мак и Църквица (община Джебел), както и между селата Ленище и Велишане (община Кърджали) .

- В последните години общината спечели няколко сериозни проекта за инвестиране в туризма и реставриране на някои от емблематичните места. Бихте ли очертали какво е реализирано до момента?

- Важна задача пред нас е социализирането на недвижимото културно наследство и експонирането му за развитие на културно-историческия туризъм. Това налага изграждането на туристическа инфраструктура.

По Оперативна програма „Регионално развитие“ общината вече има реализиран проект, чрез който се извърши консервация и реставрация на моста, „Орловите скали“, сградата на музея, барутчийницата. Изградиха се беседки и заслони по пътя за „Орловите скали“.

През 2019 г. предстои реализиране на одобрен проект по Програмата за трансграничното сътрудничество (ИНТЕРРЕГ). По който предстои изграждане на 3 броя беседки до „Дяволския мост“, полагане на асфалтова настилка на пътя до р. Арда, организиране на два фестивала в гр. Димотика и гр. Ардино. Работата ни за изготвяне, кандидатстване и реализиране на инвестиционни проекти е системна и последователна.

- Любителите на гастрономическия туризъм сериозно трябва да се впечатлят от факта, че в Ардино могат да се опитат едни от най-хубавите агнешки и телешки меса. Какво можете да ни кажете за кулинарните изкушения в местността?

- Най-екологично чистите и най-вкусните ястия от агнешко и телешко месо се предлагат в община Ардино. Известни сме с прочутото „чеверме“, телешко печено и други.

Разбира се, традиционното кулинарно изкуство на местното население е къпана баница, капама, баклава, сарми, качамак, пиляф и други.

- Освен културен, лечебен и гастрономически, Ардино може да се похвали и с възможности за ловен туризъм. Какво привлича любителите на лова в района?

- Ловният туризъм в общината е прочут с огромното богатство на дивеч - дива свиня, елен лопатар, благороден елен, сърна и други. Държавно горско стопанство - Ардино разполага с дивечов участък в с. Гайдарци и ловната територия е отдадена под наем за развитие на ловния туризъм.

Интервюто с кмета на Ообщина Ардино Ресми Мурад е публикувано на български и английски език в сп. CHERGA-BG

Ахмет Емин АТАСОЙ

Стихотворенията са от подготвената за печат нова стихосбирка на автора „Все още съм потребен"

* * *

„Мойто проклятие кой ще остави
над тази епоха на низост и грях?"
Петър Караангов

тези съсипани
и продупчени пътища
не са същите,
които нявга с горък плач ме отведоха
на заточение.
кой е обезлюдил селата
и залостил яростно
къщите
и тук сърдитото време откога
е престанало да крачи?

морни и бездушни са
дворовете
като очите на старците,
чакащи по пейките единствено
призовка от смъртта;
обиденият,
изоставен вятър
безмилостно мете
листата – бледи спомени –
от щастливите лета.

градовете
са се превърнали
в чудовищни лами,
глътнали и селата, и идилията,
и мечтите лъчисти;
монополът
е режисьор
на куп постмодерни драми,
изиграни от лъжци, наркомани
и контрабандисти.

младежите ни златни,
обзети
от нова „златна треска",
хукнали към Запад, с висши
„патриотични" подбуди
и не като три синджира роби,
а като послушни
роботи на века
срещу милостиня чистят смърдящите
кочини чужди.

по таблети
и умни телефони
се изстрелват ежечасно
любезности - на чужди езици -
и то от всякакъв род
и никой не усеща
стъпките
на бедствието ужасно,
че с дрогата „демокрация"
се самоубива цял народ.

към кого да се обърна,
какво да сторя
не знам:
във всяко лице се е закотвило отчаяние
и мраз
не си мислете,
че се лъжа,
под клетва ви заявявам,
че тази България не е онази,
която бях оставил аз.

жътвен ден

„Аз отвикнах от близкия
край да се плаша,
много свои неща
не довърших докрай"
Петър Анастасов

жътвеният ден, в началото на лятото,
се очакваше винаги с трепет от нас;
според старото твърдение крилато –
този ден годината хранеше тогаз.

тогаз, когато ние бяхме невръстни,
родителите наши превиваха гръб
на житната нива и в ръце чевръсти
размахваха цял ден паламарка и сърп.

пролятата им пот бе благословена,
а урожаят се считаше за божи дар.
с буен възторг, с радост безмерна
си правеше баланса всеки жътвар.
а ти, ахмет емин, защо си отегчен,
за какво си се омърлушил така?
да не би да си изпуснал жътвения ден,
или пък се плашиш от равносметката?

домашен обиск

книгите ми - мъдри и мирни -
гледаха с недоумение и страх
субектите мрачни - въоръжени
и се чудеха какво искат от тях.

картината беше ужасяваща
като издевателството на пирати:
към лавиците с книги изящни
насочени дула на автомати!

цялата ми библиотека за миг
се превърна в сцена на разпит,
според тях аз бях престъпник,
а книгите ми - страшен реквизит

и разпитващите - раболепни слуги -
газеха томовете натрупани накуп;
те всъщност не тъпчеха моите книги,
а тъпчеха яростно сякаш моя труп.

предложение

мила, днес в навечерието
на празник сме,
но ти непременно ела при
мене в този час,
празникът може да закъснее,
тъй че ние
за всеки случай да се целунем в аванс.

* * *

преди да си отидеш,
мое снежно момиче,
наказвайки ме с раздяла
като вулкан голяма,
кажи ми, как мога да живея
сам-самичък
сред толкова наши спомени за двама?

АРДИНСКИ ГЛАС
РАЗПРОСТРАНЯВА СЕ БЕЗПЛАТНО!
Репортер: Гюнер ШЮКРИ
Водещ редактор: Саффет ЕРЕН
„Ардински глас" е месечно двуезично издание на Общинска администрация и Общински съвет - Ардино
Координати за връзка с редакцията:
6750 Ардино, ул. „Бели брези" № 29 • e-mail: ardino@abv.bg